

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Min čuj./Vår ref. 2013/51 - 308/2015	Din čuj./Deres ref.	Arkiivakoda/Arkivkode 671.23	Áššemeannudeaddji/Saksbehandler Mats Steinfjell, 78 48 45 60	Dáhton/Dato 24.03.2015
--	---------------------	---------------------------------	---	---------------------------

Høringsuttalelse NOU 2014:14 Fagskolen - et attraktivt utdanningsvalg

Innledning

Samisk videregående skole og reindriftsskole (SVSRS) synes det er positivt at det er utarbeidet en NOU om fagskoler. Store samfunnsendringer bidrar til at utdanningsinstitusjoner fortløpende må tilpasse seg disse. Innenfor det samiske samfunnet skjer endringer i like stort omfang, noe som fører til at samisk utdanningssektor må ha stor omstillingsevne. På denne bakgrunn følger vår høringsuttalelse, med særlig vekt på samisk fagskoleutdanning.

11.1 Dagens fagskolesektor – et uforløst potensiale i det samiske samfunnet

NOU 2014:14 behandler ikke det samiske samfunnets behov særskilt. Samisk videregående skole og reindriftsskole velger derfor å ha spesiell fokus på dette og vil følgelig utdype behovene.

1. Det finnes i dag ikke fagskoletilbud for de særskilte samiske fagområdene. Også samisk samfunn har behov for fleksible fagskoletilbud som drives og utvikles i samarbeid med næringslivet. Muligheter for skreddersøm tilpasset løpende behov, fleksibilitet og nettundervisning gir gode muligheter for etablering av fagskoletilbud tilpasset særskilte behov i de samiske samfunn.
2. Samisk reindrift står foran store utfordringer etter økt press på tradisjonelle beiteområder fra andre sektorer, nye krav til plan- og regelverk, produksjon, drift og forvaltning, men også i forhold til usikre konsekvenser av klimaendringer. Dette er områder som stiller store krav til relevant fagkompetanse blant næringsutøvere og i næringens forvaltnings- og fagorganer. Det er dessuten til dels store forskjeller i utøvernes fagterminologi, driftsforhold og driftsmåter mellom de forskjellige områdene, noe som særlig forutsetter fleksible opplæringstilbud innenfor de rammer fagskoleutvalget fremmer. Det som dessuten er spesielt for reindriften i alle områder er et tett samarbeid mellom næringsutøverne, gjennom driftsgrupper, reinbeitedistrikter og i Sør-Norge gjennom aksjeselskaper eller andelslag. Et fagskoletilbud skal favne om hele verdikjeden knyttet til reindrift.
3. Duodji er i likhet med samisk reindrift viktig med hensyn til at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Også duodjinæringen står overfor økende konkurranse bl.a. fra lavkostland, fabrikkproduksjon og alternative

produkter. I markedet finnes flere billige produkter som feilaktig blir markedsført som duodji. Duodjinæringen står dessuten overfor utfordringer med hensyn til bruk av ny teknologi og tilpassing av produkter til nye og endrede bruksområder. Opplæring i duodji har stort sett de samme utfordringer med hensyn til geografiske forskjeller og utfordringer, som for opplæring i reindrift. Sektoren består av mange små enheter (enkeltpersonforetak) og mange har et lønnsomhetsproblem.

Tilrettelegging av fagskoletilbud tilpasset samiske næringer:

1. Etablering av fagskoletilbud tilpasset behovene i samiske næringer har vært på dagsorden i næringsorganisasjonene i flere tiår. Næringsorganisasjonene knyttet til reindrift- og duodji-næringene har henvendt seg til Samisk videregående skole og reindriftsskole om opprettelse av fagskoletilbud. Disse organisasjonene har ønsket å definere sine behov og har gått inn i styringsgruppe for opprettelse av slike tilbud.
2. Samisk videregående skole og reindriftsskole ser muligheter for etablering av særskilte samiske fagskoletilbud innenfor dagens rammeverk, og har satt i gang forberedelser til slik etablering.
3. De prinsipper fagskoletilbudet fremmer i NOU 2014:14 Fagskolen, vil i stor grad passe også for samiske fagområder.
4. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om statlige regionale fagskoler vil passe for de særskilte samiske fagområdene reindrift og duodji. Skolen registrerer med tilfredshet at fagskoletilbudet argumenter for at enkelte studiesteder og studietilbud av særlig viktighet fredes.» (11.5, s 125). SVSRS ser for seg samordning av særskilt samisk fagopplæring på videregående skoles nivå og fagskolenivå etter samme modell som ved Veia – staten fagskole for gartnere og blomsterdekoratører.
5. Skolen er kjent med at det er en omfattende beslutningsprosess fra en NOU overleveres til forslag iverksettes. I påvente av behandling av konklusjonene i NOUen og næringenes behov for fagskoletilbud ønsker SVSRS å gjennomføre et pilotprosjekt med fagopplæring i sentrale emner for reindrift og duodji på fagskolenivå. Både skolen og næringene vil høste erfaringer og kvalitetssikre slike fagskoletilbud. En slik pilotering vil imøtekomme næringenes forespørsel, samtidig som den ivaretar utviklingspotensialet i næringene. Utvikling og utprøving av fleksible utdanningstilbud med nettbasert utdanning tilpasset samiske studenter fra hele Sápmi vil være et sentralt element.
6. Det er ønske om samarbeid med sentrale myndigheter om gjennomføring og evaluering av pilotprosjektet.

11.2 Behovet for en mer helhetlig politikk

1. Vi registrerer med glede at hovedoppgaven er å utvikle en fagskolepolitikk som tar utgangspunkt i fagskolens samfunnsmandat og dens betydning for velferd og verdiskaping, noe som også er viktig i forhold til de behov reindrift- og duodji-næringene gir uttrykk for.
2. Fagskoletilbudets tanker om statens rolle ligger som et bærende prinsipp for utvalgets samlede forslag er med hensyn til fagskoleopplæring i særskilte samiske fagområder i samsvar med føringer i grunnlovens § 108.
3. Det er behov for en helhetlig politikk uttrykt også i forhold til det samiske samfunnets behov. Samene er en relativt liten folkegruppe som bor spredt over hele landet. Ved utforming av fagskolepolitikken bør det tas hensyn til at samer har en egen språklig, kulturell og samfunnsmessig bakgrunn får egne tilpassede fagskoletilbud innenfor særskilte samiske fagområder. Dette vil være i tråd med de føringer staten har gitt for opplæring for samer i grunnopplæring og på høgskolenivå.
4. Dette gjelder spesielt med hensyn til sikring og utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv generelt, særskilt samisk fagkompetanse, fleksible studietilbud med

nettbasert fagkompetanse og oppbygging og sikring av robuste fagmiljøer for de særskilte samiske fagområdene.

11.3 Studentene

1. Det er åpenbart en utfordring å dimensjonere fagskoleutdanning i forhold til det samiske samfunnets og den samiske studentens behov. De samiske næringene er relativt små og behovet for særskilt samisk fagskoleopplæring vil kunne variere over tid.
2. Å knytte dimensjonering for særskilte samiske fagområder til de foreslåtte regionale statlige fagskoler er urealistisk. Utvikling av særskilte samiske fagskoletilbud bør derimot knyttes til egen samisk fagskole med kompetanse som også er dekkende for de ulike samiske områdene.
3. Samiske kultur og språkgrupper (sør-, nord- og lulesamisk) følger ikke men krysser riksgrenser. Det kan være rasjonelt å utvikle fleksible fagskoletilbud med tilpassing til og søkning fra hele Sápmi. Samisk videregående skole og reindriftsskole vil utvikle og prøve ut fleksible utdanningstilbud med nettbasert utdanning som pilotprosjekt for samiske studenter fra hele Sápmi.

11.4 Roller og ansvarsfordeling

1. Staten har i dag to samiske videregående skoler. Det synes naturlig at staten også ved etablering av fagskoletilbud tar en aktiv rolle med hensyn til tilrettelegging og rammebetingelser for fagskoleopplæring i særskilte samiske fag.
2. Samisk videregående skole og reindriftsskole har et fagmiljø med god kjennskap til de samiske næringene reindrift og duodji i hele Sápmi, og som relativt lett kan utvikles også til fagskolenivå. Det anses derfor rasjonelt å opprette samisk fagskole med fagopplæring i reindrift og duodji i tilknytning til dagens opplæring i reindrift og duodji. Slik kan et robust fagskoletilbud skapes for de samiske næringene.
3. Det kan også reises spørsmål om styring ved de foreslåtte nasjonale fagrådene er hensiktsmessig for de samiske fagområdene. Aktuelle fagråd må eventuelt styrkes med representanter som kan ivareta de samiske sektorenes særlige behov.
4. Det må legges vekt på forutsigbarhet også for de samiske fagområdene. Det anses derfor ikke aktuelt å knytte styring av fagskoleopplæringen direkte til samiske politiske organer. Sametingets rolle er imidlertid ivaretatt gjennom konsultasjonsavtalen med Regjeringen.

11.5 Robuste institusjoner

1. Det er behov for institusjoner med robust administrasjon og robuste fagmiljøer for de særskilte samiske fagene, men også generelt for samisk språk og kultur ved de fagskoler som skal gi særskilt samisk fagopplæring. Å rekruttere slik fagkompetanse er krevende, og oppbygging av kompetanse ved de foreslåtte regionale fagskolene vil kunne gå på bekostning av fagmiljøer ved etablerte samiske institusjoner.
2. Fagmiljøer innenfor reindrift og duodji er særlig knyttet til Samisk videregående skole og reindriftsskole, Samisk høgskole, Duodjeinstituhtta, Opplæringskontoret i reindrift og duodji og ICR – International Centre for Reindeer Husbandry i Kautokeino, og ellers Sametinget og fagorganisasjonene Norske Reindriftsamers Landsforbund, Duojariid Ealahussearvi og Samiid Duodji. Av hensyn til fagkompetanse bør etablering av særskilte fagskoletilbud i reindrift og duodji etableres i nært samarbeid med forannevnte institusjoner og organisasjoner.

11.6 Private institusjoner

1. Det er trolig ikke grunnlag for etablering av private samiske fagskoletilbud. Vi kan imidlertid ikke se bort fra eventuelle ønsker om etablering av fagskoletilbud i henhold til ILO-konvensjon 169, Art. 27, nr. 2.

11.7 Finansiering og dimensjonering

1. Under forutsetning av at det utvikles hensiktsmessige organisasjonsmodeller som også ivaretar fagskolens særskilte behov, anses det rasjonelt å etablere fagskole for samisk reindrift og duodji i nært samarbeide med fagopplæring i reindrift og duodji ved Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino.
2. De samiske videregående skolene er statlige, og det vil rasjonelt å legge fagskoleopplæring i de særskilte samiske fagene reindrift og duodji til Samisk videregående skole og reindriftsskole. I tillegg til personell med aktuell fagkompetanse, har skolen god kontakt med næringene lokalt og på nasjonalt og internasjonalt nivå, nødvendig kompetanse i samisk og samisk kultur, delvis tilpasset infrastruktur og særskilt kompetanse i statlig økonomiforvaltning. De ekstra kostnadene ved etablering av samisk fagskole i tilknytning til skolen vil bli betydelig lavere enn ved etablering av en helt ny frittstående fagskole eller ved å legge disse fagskoletilbudene til de nye regionale fagskolene. Nytt skolebygg for SVSRS vil ivareta også fagskolenes behov.
3. Samarbeid mellom samisk fagopplæring på videregående skoles nivå og fagskolenivå vil trolig komme begge utdanningene til nytte, ikke minst ved etablering av nødvendig fagkompetanse og fleksibel utnytting av kompetansen.

11.8 Kvalitet og relevans

1. Relevant fagkunnskap i fagskolens ledelse og hos undervisningspersonalet er en absolutt forutsetning for etablering av samiske fagskoletilbud.
2. Den organisasjonsmodellen som er valgt for Veia - Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører, med fagopplæring både på videregående og fagskolenivå og som har oppnådd akkreditering, anses aktuell også for en eventuell samisk fagskole.

11.9 En framtidvisjon for norsk tertiærutdanning

1. Etablering av egne samiske fagskoletilbud i de samiske fagområdene duodji og reindrift antas å virke positivt for søkningen til Samisk videregående skole og reindriftsskoles fagopplæring i samiske fagområder, og bidra til at næringene får godt kvalifiserte fagarbeidere som vil bidra til utvikling av bærekraftige samiske næringer.

Dearvuodat/med hilsen

Ellen Inga O. Hætta
Rektor

Mats Steinfjell
Seniorrådgiver

Kopi til:

Utdanningsdirektoratet	Postboks 9359 Grønland	0135 Oslo
Styret for de samiske videregående skolene	Ájastealli 3	9520 Kautokeino